

nja – ti ga kvečjemu ovirajo –, sodi pa med procese in razmerja, v katere se človek zaplete zaradi svoje prisebnosti, kadar je priseben in uporablja svoj intelekt.

Neformalna pridobivanja znanj, ki potekajo zunaj utečenih konfiguracij, vrednostnih hierarhij in institucionaliziranih okolij, so v tem oziru korektivni normativnih oz. formalno pridobljenih znanj, ki ne prestandejo dobro preizkusov realnosti. Skozi procese neformalnega pridobivanja znanj prihaja do novih spoznavnih pridobitev, ki (še) niso, a bodo bržkone intergirane v formalizirane sisteme. Podobno kakor ljudsko izobraževanje (deloma se z njimi tudi prekrivajo) so tudi neformalno pridobljena znanja *de facto* politični in državljski odgovor na socialne neenakosti in disrupcije – na družbeno diskriminacijo, segregacijo, na ekonomsko ali kako drugo izkoriščanje, na kulturno odvisnost in politično dominacijo, na monopolizacijo vednosti in intelektualnih procesov. Z njihovo pomočjo, saj ponujajo vrsto izvirnih metodoloških referenc in napotkov za družbene prakse, ki pri ljudeh spodbujajo kognitivno, pluralno in dinamično uporabo znanj, se ljudje emancipirajo istočasno na osebni in kolektivni ravni, prek česar postanejo sami zmožni identificirati in analizirati razloge, vzroke in posledice tistih družbenih fenomenov, ki so privedli do manifestacij neenakosti in drugih anomalij v družbeni, ekonomski in politični konstituciji.

Transformacije izobraževanja, antiintelektualizem, neoliberalizem in sodobni svet

V radikalni transformaciji izobraževanja, ki jo je predpostavil Paulo Freire (1967/1969; 1968/1970),³⁶ za njim pa naprej diverzificirala in elaborirala vrsta drugih učenjakov in učenjakinj (Giroux, 1992; McLaren, 2001 in 2010; Corol, 2004; Brown in Strega, eds., 2005 etc.; intervju s Petrom McLarenom gl. v Sardoč in McLaren, 2001), se proces spozna-

36 Za tukaj razgrnjen pogled je največja (epistemična in hevristična) vrednost – poleg seveda vrste drugih manjših praktičnih inovacij – Freirove zapuščine prav v premestitvi celotnega fokusa (epistemičnega horizonta) iz enostranskega metodološkega monizma, ki spodbuja hierarhične odnose in solipsistične rešitve, v pluralen metodološki relacianizem in procesnost dogajanj ter spoznavanj (dva od Freirovih pogosto navajanih citatov merita prav na to relacijsko, mrežno pomensko strukturo: »Nihče nikogar ne uči, nihče se ne uči sam; ljudje se učijo med seboj s pomočjo sveta« in »Ločena od prakse se teorija spremeni v preprost verbalizem. Ločena od teorije praksa ni drugega kakor slep aktivizem«. (Freire, 1970; cf. po Torres Novoa, 1978: 85.) Revolucija je v spremenjenih razmerjih (gl. tudi sliko 8). Iz njegovih zastavkov in njegove prakseologije je popolnoma jasno, kar med drugimi avtorji zahteva, denimo, tudi Pierre Bourdieu, da je pogoj za vstop v relacijski način mišljenja na eni strani zmožnost agensov za kritično refleksijo, na drugi pa prelom s substancialističnim načinom mišljenja (zdravorazumarskimi binarizmi, ukvarjanje s stvarmi in stanji, namesto z razmerji in procesi itn.). Gl. Bourdieu 2004; Bourdieu in Wacquant, 2006: 57–63; cf. Kramberger in Rotar, 2006.